

Viden om ekstremisme og æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder – og implikationer for forebyggelse

Det danske samfund bygger på værdier om, at alle har ret til frihed, lighed og selvbestemmelse.

Alligevel lever en mindre gruppe mennesker i Danmark under pres fra ekstremistiske miljøer og æresrelaterede normer. Presset kan vise sig ved, at andre ønsker at kontrollere deres hverdag, stiller krav om bestemt adfærd og påklædning, begrænser deres ret til at leve frit eller legitimerer vold og antidemokratisk adfærd. Udfordringerne rammer ikke kun den enkelte. De kan også skabe utryghed i hele lokalsamfundet og svække sammenhængskraften.

Men der mangler i høj grad viden på området. Det gælder især i og omkring udsatte boligområder, hvor æresrelaterede konflikter og ekstremisme kan være mere udbredt.

Derfor har Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK) og Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (CDE) som en del af *Et frit liv i Danmark* igangsat et fælles projekt, der skal bidrage med den viden.

Dette materiale opsummerer de aktuelle hovedpointer fra projektet, der er udført af Rambøll Management Consulting. Materialet indeholder også implikationer for forebyggelse af ekstremisme og æresrelaterede konflikter.

MÆRK
Nationalt Center mod
Æresrelaterede Konflikter

**Center for Dokumentation
og Indsats mod Ekstremisme**

Hovedfund

#1

Æresrelaterede konflikter og ekstremisme er mere udbredt i udsatte boligområder

Unge i udsatte boligområder oplever oftere end andre unge ekstremistisk vold og kontrol begrundet i ideologi, æresnormer og familiens omdømme. Det kan skyldes, at æresrelaterede konflikter og ekstremistiske miljøer har nemmere ved at få fodfæste i områder med social og økonomisk udsathed som fx arbejdsløshed og fattigdom. Omvendt findes æresrelaterede konflikter og ekstremisme langt fra i alle udsatte boligområder, og både æresrelaterede konflikter og ekstremisme kan også forekomme i mere ressourcestærke områder.

#2

Isolation, indelukket og selvsegregering giver grobund for fænomenerne

Social og økonomisk udsathed kan ikke i sig selv forklare, hvorfor æresrelaterede konflikter og ekstremistiske miljøer vinder indpas i bestemte områder. Det handler også om, at lokale miljøer og dertilhørende karismatiske personer lukker sig om sig selv og gør det sværere for andre perspektiver og fællesskaber at få plads. Jo flere forbindelser til majoritetssamfundet og adgang til åbne fællesskaber, desto vanskeligere bliver det for lukkede miljøer at definere, hvad der er rigtigt, normalt og tilladt.

#3

Fænomenerne formes og fastholdes i lokale netværk og relationer

Både æresrelaterede konflikter og ekstremisme formes og fastholdes i fællesskaber. Det handler derfor ikke kun om den enkelte familie eller holdninger og handlinger hos den enkelte unge. Relationer, lokale normer, social påvirkning og en bredere kreds af aktører har stor betydning. I æresrelaterede konflikter er familien ofte den vigtigste aktør. Men også naboer, venner, religiøse ledere og andre kan lægge pres, sprede rygter, overvåge eller støtte kontrollen. Derfor foregår konflikten ikke kun i hjemmet, men også i lokalområdet. Det samme gælder ekstrem islamisme. Unge bliver sjældent radikaliseret alene. Omgangskreds, rollemodeller, religiøse ledere og digitale fællesskaber kan påvirke og fastholde dem. Familien eller en religiøs leder kan således være en del af problemet, men kan også være dem, der hjælper den unge ud af ekstremistiske miljøer.

#4

Det digitale forstærker problemerne, men kan også give adgang til hjælp

Digitale platforme er også arena for æresrelaterede konflikter og ekstremistiske miljøer. Stadig flere unge oplever, at sociale medier bliver brugt til at kontrollere dem. Det sker for eksempel ved, at nogen overvåger deres profiler, læser deres beskeder, deler billeder af dem eller spreder rygter om dem. Ekstremistiske miljøer er også i høj grad til stede på digitale platforme, og de bruger sociale medier såvel som gamingplatforme til at rekruttere, motivere og mobilisere. Store dele af det indhold, ekstremistiske miljøer deler på deres digitale kommunikationskanaler, handler også i høj grad om maskulinitetsnormer og kvindeidealer. Samtidig kan digitale platforme give unge adgang til hjælp, positive fællesskaber og andre normer og perspektiver end dem, de møder i deres lokale miljø.

#5

Forskellige fænomener, samme mønster

Æresrelaterede konflikter og ekstremisme er forskellige fænomener, men der er visse overlap i adfærdsregulering og normer. Begge kan bygge på fælles normer om, hvordan man bør leve, og på kontrol og adfærdsregulering som middel til at håndhæve dem. Kvinders krop, seksualitet, påklædning og relationer bliver ofte gjort til et fælles

anliggende frem for et individuelt valg. Der findes også eksempler på, at ekstremistiske miljøer i udsatte områder har brugt deres tilstedeværelse i moskéer, skoler, fritidstilbud, onlinegrupper og det offentlige rum til at give negativ social kontrol en religiøs begrundelse og dermed øge dens legitimitet og udbredelse.

Implikationer for forebyggelse: Opmærksomheds- punkter til fagfolk

1. Undersøg lokale dynamikker

Social og økonomisk udsathed kan ikke alene forklare, hvorfor ekstremisme eller æresrelaterede konflikter opstår i udsatte boligområder. Vær derfor opmærksom på problematiske normer, aktører og relationer i og omkring lokalområdet såvel som på relevante onlineplatforme.

2. Opspor tidlige tegn

Vær opmærksom på tegn på æresmotiveret vold og ekstremisme. Isolation, ændringer i adfærd, hadefulde holdninger og negativ social kontrol kan være sådanne tegn. Tidlig opsporing kan forebygge, at konflikter udvikler sig til psykisk eller fysisk vold eller ekstremistisk påvirkning.

3. Inddrag unges digitale liv

Spørg interesseret og åbent til sociale medier, gaming og andre digitale fællesskaber. Digitale platforme kan både være arena for kontrol, rekruttering og radikalisering, men også give adgang til hjælp og alternative fællesskaber.

4. Styrk beskyttende fællesskaber

Adgang til skole, fritidsliv, civilsamfund og andre åbne fællesskaber kan mindske isolation og reducere risikoen for, at problematiske miljøer får større indflydelse på børn og unges normer og handlemuligheder.

5. Undersøg betydningen af familien, lokale aktører og netværk

Familie, netværk og andre nøglepersoner kan både bidrage til problemerne og være en del af løsningen. Undgå at betragte dem entydigt som enten risici eller ressourcer, vurder hellere deres rolle konkret i den enkelte sag.

6. Skeln mellem fænomenerne, men vær opmærksom på overlap

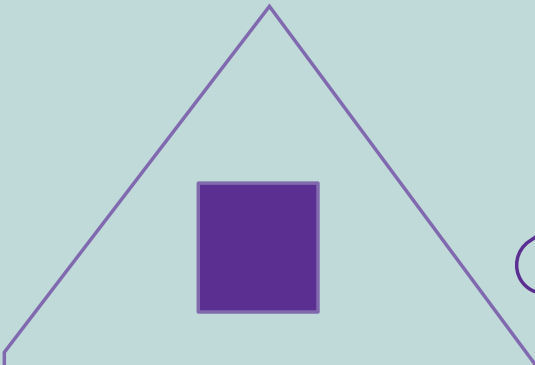
Ekstremisme og æresrelaterede konflikter er forskellige problemstillinger, som kræver forskellige tilgange – herunder beredskabsplaner, vurderingsværktøjer og indsatser. Samtidig kan de overlappe gennem fælles normer om kontrol, køn og adfærdsregulering, hvilket bør indgå i de faglige vurderinger og løsninger.

7. Hav blik for forskellige målgrupper

Piger og unge kvinder er ofte særligt udsatte, men også drenge, unge mænd og LGBT+-personer kan være udsat for æresrelaterede konflikter. Ekstremistiske miljøer består overvejende af drenge og unge mænd, men piger og unge kvinder tilslutter sig i stigende grad – og har ofte afgørende roller i rekruttering, spredning af propaganda etc. Forebyggelsen bør afspejle denne bredde.

8. Priorité tværfagligt samarbejde

Forebyggelse forudsætter samarbejde mellem skole, kommune, politi, SSP, civilsamfund og boligsociale indsatser. I kan med fordel dele viden og koordinere indsatser på tværs, så bekymringer for ekstremisme og æresrelaterede konflikter opdages og håndteres tidligt.

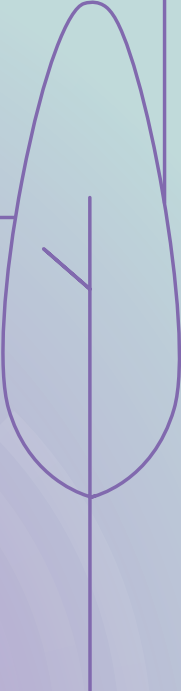
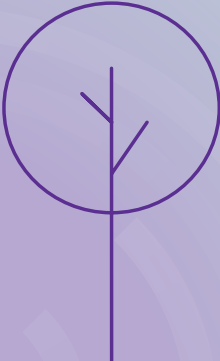

Udsatte boligområder

Udsatte boligområder betegner almene boligområder med over 1.000 beboere, der er præget af markante sociale udfordringer. Områderne defineres ud fra faste socioøkonomiske kriterier som lavindkomst, høj arbejdsløshed, lavt uddannelsesniveau samt en høj andel af beboere dømt for kriminalitet.

Æresrelaterede konflikter

Æresrelaterede konflikter betegner konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Kollektivet kan både udgøres af den nære familie, af den udvidede familie og af netværket, hvoraf dele kan være bosiddende i andre lande. For at beskytte eller genoprette kollektivets ære og omdømme anvendes en række handlinger til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd. Handlingerne omfatter negativ social kontrol, trusler og vold.

Æresmotiveret vold

Æresmotiveret vold er i denne sammenhæng en underkategori af vold i nære relationer og dækker over handlinger, der har til formål at genoprette eller beskytte familiens eller kollektivets ære. Den kan komme til udtryk gennem både psykisk, fysisk, seksuel, materiel, økonomisk og digital vold samt stalking.

Ekstremisme

Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med. 'Andre ulovlige handlinger' kan fx være trusler, rekruttering til og finansiering af ekstremistiske grupper. Ekstremisme kommer også til udtryk ved handlinger, der modarbejder eller underminerer demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder – fx handlinger, der hindrer mennesker i at deltage i samfundslivet eller undergraver tillid til myndigheder.

Ekstrem islamisme

Ekstrem islamisme er en fællesbetegnelse for forskellige fortolkninger af islamistisk ideologi, hvor tilhængere begår, accepterer eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger for at opnå politiske, religiøse eller ideologiske mål. Dette materiales fokus er på ekstrem islamisme, fordi ekstrem islamisme er den ekstremismeform, der har det højeste trusselsniveau i en dansk sammenhæng, og ligeledes er den ekstremismeform, der har den største andel af bekymringer om ekstremisme i infohus-samarbejdet mellem kommuner, politi og andre myndigheder. Dertil kommer, at forskningen peger på, at overlappet mellem æresrelaterede konflikter og ekstremisme især gør sig gældende i relation til ekstrem islamisme.

